

DIANA

per E. ISERN DALMAU

I

La masia anava endarrerint-se. L'hereu corria mercats i fires fent negocis esguerrats i no venint-li mai d'un got de vi ni d'una hora més d'estada; la seva esposa era una dona malaltissa que no esperava res d'aquest món però que, en canvi, ho esperava tot de l'altre; i la filla, na Joaneta, menuda encara, feinejava a la seva manera guardant ànecs, collint menjar pels conills, anant a l'hort o bé jugant amb Diana, una gosseta conillera que sovint li esparriacava el vestídet.

Diana havia estat de la rectoria, i el rector va regalar-la després de les últimes oposicions hagudes al bisbat. D'això va venir a Diana un sentit de distinció que no tenien els altres gossos del poble. I era llaminera. Si mai podia posar el seu morret fi dintre un ençat de confitura, posem per cas, adéu! ja l'havien vist prou. No li servien per res els escarments. Més d'una vegada s'havia quedat amb el cap dintre una olleta sense poder-lo treure, escarriant-se amb les potes davanteres i grinyolant sordament, fins que, balandrejant el cap d'ací d'allà la feia troços, la qual cosa li valia algun cop de boscall a les costelles. Si tenia aquest defecte, tenia, en canvi, la virtut d'ésser diligent, per això estava llista de pel que enamorava. Es sabia d'esma el lloc de les coses preferides i hi passava amb pròdiga freqüència, provant la seguretat de les tancadures dels armaris, fins que havia satisfet els seus desigs.

Mossen Josep havia sentit sempre una secreta admiració per la gosseta; les seves entremaliadures, al fons del fons, el compliaven. Tots els clergues rurals, són, més o menys, és clar! amics de faccèies inofensives, que després expliquen a grans rialles tot anant a acompanyar al rector amic pels corriols dels boscos; en el descans de les caceres o bé de sobretaula, en els àpats de festa major o de funeral.

Per això en sentir mossèn Josep les exclamacions d'alguna feligresa que es lamentava d'alguna malifeta de Diana, començava a justificar-se amb elogis que li donaven plena absolució i que, fins a cert punt, justificaven el cas succeït. És clar que quan en deia algun que podia ferir l'amor propi de la perjudicada tenia bona cura de dir-ho en llatí. Llavors pensant-se la perjudicada que mossèn Josep li donava la raó, exclamava innocent:

—Ja té raó, ja, mossèn Josep, els gossos són uns mals animals. No puc sofrir ni els de casa...

II

Diana, sobre tot, tenia dos amics: la cabrida del mas i na Joaneta.

Una de les coses més deliciosament grotesques, per mi, són els cabrits, joganers i endimoniats. I entre els cabrits, la cabrida del mas era una delícia. Pujava, amb gran habilitat, per sobre totes les parets; feia uns salts estrambòtics; corria esbogerradament i es menjava les flors dels testos dels balcons i finestres, així que podia tenir una escapada. La cabrida tenia un gran afecte a Diana. Així que la veia, es posava a belar i a córrer-li al darrera per tustar-la, i la gosseta, cames ajudeu-me a córrer! fugia pel mig dels camps vorers i al llarg del camí veïnal i, quan ja havia corregut prou, quan ja estava cansada, s'aturava plantant cara a la cabrida i la cabrida era llavors la que corria rabent i la Diana l'empaitava lladrant, seguint els voltants del mas fins que es lassaven, llavors s'ajecien a l'ombra

A l'amic poeta Lluís Bertran i Pijoan.

una ben aprop de l'altra, traient la llengua en fora i fent anar la panxa amunt i avall esbufegant, com si mauxessin, i es miraven amb els ulls lluents, plens de picardia.

***

A les vetlles d'hivern, quan s'havien tancat i barrat totes les portes i s'havia encès un bon bastenal de foc, Diana solia anar-se'n a dormir vora l'escó. Estava cansada d'haver corregut tot el dia caçant amb l'hereu, que ara feia bacaines vora el foc, esperant l'hora del sopar. Na Joaneta, amb un bri de llenya, feia esquivar les mosques a la gosseta, fent-li pessigolles, ara al nas, ara a les orelles, fins que es despertava. Un cop desperta na Joaneta l'agafava amb una abraçada i la posava dreta estantolada a la seva falda i de panxa endavant per fer concert. Amb un tros de canya que feia servir d'arquet, fent-la anar d'ací d'allà en sentit horitzontal, com si toqués el contrabaix, cantava qualsevol cançó prop de les orelles de la gosseta que començava a udolar llargament seguint la música, fins que l'hereu es despertava amb el seu habitual mal humor i ho acabava tot amb una reïrada-Déu, fugint na Joaneta i la Diana, escallades avall, enjogassades...

III

Passà un temps. L'hereu, per pagar interessos o la contribució, va vendre la cabrida. Na Joaneta era més crescuda i tenia d'estar per les feines de la casa; era quasi una doneta i, a les festes, amb alguna companya solia anar-se'n a sarau a ballar amb algun vailet de la seva edat i ja no estava per jocs. Diana també s'havia reposat una mica. Era ja solament una ombra de record allò d'esparriacar mocadors i saques, d'empaitar l'aviram i estirar el davantilet de les criatures, que somicaven espantades... Ara en el temps de xafagor s'ajassava sota alguna ombra, amb el cap sobre les potes del davant, en un posat pensatiu de si-dorms si-no-dorms, pensant en els seus bons temps deliciosos de les seves entremaliadures i recordava, sobretot els infants. O aquell temps que ella els trobava per la carretera quan venien d'estudi i la feien jugar i els corria al darrera fent enfadar els camperols perquè aixafaven els sembrats! Quan li feien portar la pilota o un mocador nusat o, a l'istiu se l'emportaven a nedar per les gorgues! I quan lleptaven les mans i la cara de les criatures se'ls menjava el pa i se la quedaven mirant amb uns grans ulls badats, de sorpresa. Que bonics els records! Quina recança tan dolça que deixaven! Però era un temps que havia passat; eren trossos de vida per a recordar ajeguda a l'ombra, amb aquell posat pensatiu de si-dorms si-no-dorms.

IV

Diana anava vivint tots els canvis de la masia, canvis que deixaven dintre seu una amargor quasi dolça com una fumerola subtil de melangia, per això, segurament, tenia el posat emmandrit i la mirada trista. I potser per distreure's; potser per haver-se acostat un xic més la relació amb l'hereu amb el qual sortia algun matí de festa a cacera, acostumava a seguir-lo quan anava al camp amb el carro. Quan al matí collava la mula, Diana s'alegrava i li venia una gran fallera de marxar i saltava davant de la mula tot lladrant; pel camí anava d'un cantó a l'altre amb defici, lladrant a la gent sense solta ni volta i sense, dit sigui de pas, fixar-s'hi gaire. Un cop era al camp es fatigava rau-

tant forats de temps i seguint rastres entre els bardissars i estepes fins que cansada se'n anava a ajassar-se a les vores del carro, però ai d'aquell que l'anés a inquietar, sigués bestia sigués persona! podia estar segur que en sortiria mal parada. Veieu, si no, un cas per convèncer-vos del que us dic. Un dia que l'hereu va deixar el carro a un recó de camp i va anar-se'n a llaurar a l'altra banda va escaure's a passar un gitano, el qual, en veure el bastet nou, va caure en una de tantes tentacions com havia tingut en la seva vida, i, decidit, va acostar-se al carro, va estirar el bastet i amb gran lleugeresa va ficar-lo dintre el sac, però estirant el bastet i saltar Diana d'un bot de dintre el carro va ésser tot u, i començà a embestir-lo a queixalades a les cames i el gitano, llençà el sac i intentà fugir, sense dir res, primer, i a grans crits, després; però la gossa no el deixava i quan, atret pels crits, va arribar l'hereu, va trobar-se amb aquell mal humor i ho acabava tot amb una reïrada-Déu, fugint na Joaneta i la Diana, escallades avall, enjogassades...

Al mas també havien passat coses semblants i des de llavors que no es robaven gallines. Diana tenia una anomenada de verinosa que per si sola era una gran seguretat que ningú no s'enduia res per molt que es deixés a confiança, que la veritat és que això succeïa, perquè l'hereu era un desmanegat: deixava les arades i els guarniments a tot arreu, els pansys no tancaven bé, no entrava mai els carros, en fi, una cosa llàstima, un signe evident que la casa no podia anar bé, encara que Déu els hagués vessat l'oli a les piques, el vi a les tines i el blat al graner, sense despeses, amb tot, però, aquest hauria estat el pitjor mal; hi havia molt de vi per entremitg, sense altres coses.

V

Diana anava decaient de dia en dia. D'això n'hi havia una prova: l'actitud que mantenia amb els gats, en contradicció amb la mantinguda tensió enrrera. Un gat era la bestia més condemnada. Sense encoratjar-se a res l'abordava; si el gat podia fugir s'escapava rabent, com una exhalació, saltant parets o esmunyint-se pels forats de les portes, si no, es posava en guarda en un recó, miolant estarrufat i amb els ulls lluents per fer-se respectar, però el cas és que Diana no estava per respectes i s'hi llencava a sobre, resultant-ne una renyina que acostumava a aclarir-se amb marra-maus de dolor, per una banda, i amb el morro ple d'esgarrapades i amb grinyols poc tranquil·litzadors, per l'altra.

Tant era la enemistat que Diana sentia pels gats que tots els vailets del poble la sabien i en les vesprades de bon temps, al clar de lluna, se l'enduien en la salvatge diversió de caçar aquest feli. Es reunien tres o quatre bordegassos de lo més espellifat, s'emplenaven les butxaques de rocs, i cridaven a Diana, que no es feia pregar gaire per anar-hi. I tots junts començaven a seguir els carrers, banyats de claror de lluna, sense fer massa soroll i amb les oïdes atentes per si en sentien miolar algun, i així que se'ls posava a l'abast, cop de roc va, cop de roc ve, i atiar-hi Diana per si podia encalçar-lo. Si les pedrades havien fet blanc i el gat no podia fugir lleugerament, ja podia dir que era mort, no li servirien per res les set vides de la llegenda popular.

Però ara ja era diferent. Si tot passant en veia algun se'l mirava amb posat indiferent i seguia el seu camí i fins quan, ajassada al sol, a l'hivern, algun anava a adormir-se vora seu el deixava tranquil sense destorbar-li per a res el son, aquell son tant tenebrós que tenen! Per això no fugien de la seva vora com abans, i ella semblava estar complaguda d'aquesta confiança, com si fos un pols de pietat que agrais. Tot passa en aquest món: les amistats s'esborren,

velant-se per la boirina del temps, aquesta boirina que amb els anys va espessint-se i que ara un entela la vista, ara us ensordeix les oïdes, ara us doloreix la carn, de la mateixa manera que us esborra els entusiasmes i us inonda l'ànima d'un esceticisme suau per totes les coses que abans eren, per a nosaltres, les veritats més pures.

VI

Diana seguia l'hereu quan anava a mercat que era cada dijous a Figueres i cada dissabte a Girona, i d'aquestes anades, havia de pervenir-li la dissort de la seva vida. Ja hem deixat comprendre que l'hereu era un home poc recomanable i que, demés de tot, era un embriac. La masia cada dia anava pitjor i ja no hi havia camp ni hort per empenyorar, ni anyada que no sabés, per endavant, que se l'havia d'endur, però com molts altres bergants de les terres empordaneses, que són molt pròdiques en aquesta mena de gentes, no deixava cap fira ni mercat per anar, un cop per assabentar-se del preu del blat o de l'oli; l'altre per pagar interessos o manllevar diners, redimir hipoteces o fer-ne de noves, segons el temps que s'escaigués. I sempre bons dinars a l'hostal i cafè i gots de vi al cos perquè esborrin els mals de cap, i després les cases no van bé perquè les contribucions són massa cares i perquè les ànimes del Purgatori compten massa sovint.

I, passant dies, s'escauqué ésser divendres i l'hereu va fer els preparatius per anar, en ésser l'endemà, a mercat a Girona. Va garbellar un parell de quarteres de blat i tres o quatre de civada per fer diners que havien de servir, com de costum, per a pagar interessos venedors en aquell dia.

L'hereu va aixecar-se a primera hora de la matinada. Girona era lluny i ell volia enllestir aviat, abans no fos el fort del mercat. El cel era estrellat; la matinada era fresca, però clara; collà la mula i marxà carretera enllà, sentint-se els picarols i el trontoll del carro en la quietud del matí. Diana seguia el carro amb un trotar lleuger i, acompanyant el fred, l'hereu s'havia posat a dormir sobre les saques abrigades amb una manta virolada.

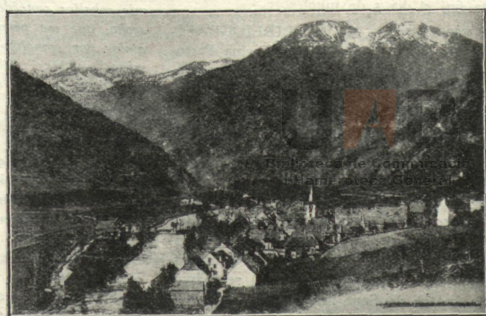
A Orriols va començar a clarejar; l'hereu va fer parada a l'hostal; va escalfar-se a la llar; va menjar quatre queixalades i va beure un bon got de vi, després va continuar el camí. El dia anava creixent i el fred creixia, també. De la part de cap de Creus començava a veure's els primers resplendors del sol; de la terra muntava una boirina, com un alè, que esborrava el paisatge. Per la carretera se sentia el trontoll dels carros i, de tant en tant, es trobava algun home amb brusa i amb el tapaboques entorxat al coll o alguna dona amb un cistell d'ous o un parell de pollastres o conills.

A l'ésser a l'hostal de la Costa Roja, l'hereu va tornar a beure. El sol ja era ben sortit i Girona, la Girona immensa, era allà, al lluny, coberta amb el vel subtil de la boira dels seus rius; els campanars altíssims i la Devesa despallada. L'hereu per mor l'estirar-se un xic les cames, va galgar el carro i va anar seguint-lo caminant tot darrera fent conversa amb els altres carreters, seguint costa Roja avall.

Poc després arribava a Girona. Descarregà el carro i va deixar-lo a les riberes de l'Onyar. Diana, fidel, va estar-se tot el matí guardant-lo. A mig dia l'hereu va anar a donar grana a la mula i va donar un troc de pa a la gossa. En aquella hora l'hereu ja havia fet tota la feina; estava roig de cara i tenia els ulls una mica embofagats. Després se'n anà a dinar i a prendre cafè a la Plaça del Vi, precisament. I a mitja tarda, a l'hora trista dels mercats a la vella Girona, quan els carrers són plens de gent fugitiva i el sol enrogeix l'aigua quieta dels rius, l'hereu va anar a collar el carro per marxar. Un cop collat el carro,

PER LA VALL D'ARAN

Els nostres excursionistes cada dia eixamplen més llurs caminades. La Vall d'Aran comença a esdevenir bastant coneguda. Tots els qui hi van, tornen fent-ne molts elogis: la placa fotogràfica els permet d'endur-sen bells records. Celebrem aquesta coneixença com més va més estesa d'aquesta part de Pireneu, incomparable. Anem terra nostra endins, conequem, estimem terra nostra.

va anar a la Plaça del Vi, novament, a carregar quatre paquets i tirà carrer de Ciutadans avall fins al carrer de les Ballesteries on tenia de recollir un cent de plantes. Diana seguia quietament, mig decandida, sota el carro. El carro, cop després, va aturar-se davant d'una botiga; l'hereu va entrar-hi; va parlar amb la mestressa. En aquell moment va sentir-se un grinyol dolorosíssim. Els homes que tiraven el llac per encàrrec de l'Ajustament, havien agafat Diana. L'hostalera que va atalaiar-se'n va dir a l'hereu:

—L'home, que us han agafat el gos!
—L'hereu va sortir torbada al pas de la porta; va mirar, i va respondre, torbat:
—A fe, no és pas meua.

I va beure un altre got de vi.
Diana, va donar una mirada endarrera, una mirada trista, intensa, i en els seus ulls van reflectir-se els raigs del sol, que deixava el carrer de les Ballesteries anant-se'n a la posta.

L'hereu va pujar al carro i arriant la mula amb un reneç, va seguir camins enllà, com sempre...

Erudició i Cultura

Conferències fetes

"IMPORTANCIA HISTORICO - ARQUEOLÒGICA DE TARRAGONA", al Centre Excursionista Montseny, a càrrec del soci En Frederic Flos, dia 18.

"JOAN BADIA", A GIRONA, A L'ATENEU, a càrrec d'En Isern i Dalmau, dia 19.

"LES DUES ROMES", PEL SENYOR Miquel Capdevila, al Centre Excursionista Barceloní, dia 24.

"CONSIDERACIONS SOBRE LA PATOLOGIA I SIMPTOMATOLOGIA DE L'ESTENOSI MITRAL", "Els tractaments antituberculosos", i "Estudi sobre febre de Malta", cinquena nota. Tractament vacuoteràpic, pels doctors Aguilar Feliu, Llambias i Domènech, respectivament, a l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya, dia 25.

"LA HISTÒRIA GEOOLÒGICA DE CATALUNYA REVELADA PER L'ESTRUCTURA GEOOLÒGICA", darrera lliçó del curs de Geologia donada el dia 25, a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, a càrrec d'En Jaume Maroet.

"LA FILOSOFIA ORIENTAL EN LA CIÈNCIA, EN L'ART I EN LA VIDA", a l'Ateneu Barceloní, a càrrec de l'orientalista doctor Marius Roso de Luna, dia 26.

"GENERALITZACIÓ DEL CRITERI NATURISTA", a la Societat Vegetariana Naturalista de Catalunya, pel senyor Ramon Masriera, dia 26.

DIVENDRES, DIA 26, A GIRONA, A L'ATENEU tingué lloc una conferència sobre l'aire líquid i les seves aplicacions, experimentalment i amb projeccions, a càrrec del catedràtic de química de la Universitat de Barcelona, senyor García Banús.

"COSTUMS I SUPERSTICIONS", DARRERA conferència del curs de Folk-lore a càrrec d'En Rosend Serra i Pagès, al Club Montanyenc, dia 27.

"QUE ES EL BACIL TUBERCULOSI I COM ES DESENROTLLA", al Col·legi de Metges, a càrrec del doctor Torras Talarán.

EXPOSICIONS

DE TREBALLS FOTOGRAFICS, AL Centre Excursionista Barceloní.

D'AQUAREL·LES ORIGINALS D'EN Joan Guarro, a les Galeries Laietanes, oberta fins al dia 5 de juliol.

"EXPOSICIÓN ICONO-BIBLIOGRÁFICA Mariana, al Col·legi de la Divina Pastora, de Sarrià, organitzada per les religioses d'aquell Institut i els religiosos Caputxins de Catalunya, oberta durant els dies 5 al 12 del vinent juliol.

A GIRONA, A L'ATENEU, EXPOSICIÓ de paisatges a l'oli, del pintor senyor Josep Mascot, de Torroella de Montgrí.

A VICH, AL CENTRE EXCURSIONISTA, s'inaugurarà pròximament una interessant exposició sobre objectes (imatges, goigs, quadros, fotografies, etc.) reproduint la imatge de Sant Miquel dels Sants, patró d'aquella vila.

Del balconet estant

Si hom continua cert camí emprès, aviat es suscitara una terrible rivalitat entre Barcelona i Madrid, o entre Madrid i Barcelona, les dues germanes tan ben avingudes i de tan cordials relacions sempre, a base de la major o menor quantitat d'habitants que respectivament tenen.

Semblava que una qüestió així havia d'afectar únicament poblets petits, els quals, orfes de qüestions importants a debatre, s'apedreguen mútuament, anys i anys, per si l'un té o no té un veí més que no pas l'altre.

Si repareu, fins i tot trobareu que allò que deien del contrapunt que hi havia entre Reus i Tarragona, o entre Reus i Valls (la qüestió del campanar), o entre Terrassa i Sabadell, etc., etc., ha desaparegut, es pot dir: les nobles viles han superat aquests localismes mesquins.

Doncs bé: quan els altres la deixen, Barcelona i Madrid comencen la via lamentable, pròpia d'inútils i fades supèrbies infantils.

Afortunadament, però, sospitem que la cosa no passarà gaire més enllà del punt on acaba de començar, Madrid ho arranjaria. El procediment és molt possible que sigui el d'adjudicar uns quants milers d'habitants menys a Barcelona; i això obrat pel mateix afecte que Madrid duu a Barcelona. La cosa serà molt elegant, i ja té els seus precedents.

Un d'aquests precedents el dona tot un Napoleó. Aquest gran cabdill estava follament enamorat de Josefina. Napoleó va decidir, ras i curt, de casar-s'hi. Però Josefina tenia uns anys més que Napoleó. Fins aquí, no-res, si les noces imperials haguessin pogut fer-se sense tota l'escrupolosa documentació que el protocol de la cancelleria exigeix. Aleshores, Josefina, la fina i coqueta, hauria hagut de passar per la vergonya íntima—la vergonya més greu per a una dona, per tota dona: sigui portera, sigui princesa reial—que suposava el fet de saber Napoleó que la seva augusta esposa era més vella que ell.

Napoleó, en un delicadíssim gest de gentilesa, feu falsificar amb molta cura i gran secret la partida de naixença de la seva enamorada. L'emperador, que coneixia la flaca de la dona per la qüestió de l'edat, feu treure anys a Josefina; la qual, tot d'una, per una màgia insospitada, es trobà més jove que Napoleó; i així pogué casar-s'hi sense ombra que li minvés la gran glòria.

***

Una lletra per a Abd-el-Krim! La notícia havia fet sensació. Tots els diaris donaven compte que a l'administració de Correus de Barcelona era arribada una lletra, en l'envelopori sobrescrit de la qual hom llegia tot simplement: "Mr. Abd-el-Krim: Marroc". L'administració d'aquí, deliberació tinguda, acordà de trametre-la a Madrid, allà s'ho farien!

Què serà, què no serà? L'expectació era enorme. Ara veieu—es deia la gent—com aquest gran bergant d'Abd-el-Krim té relacions escampades per tot arreu!

L'autoritat superior de correus, en l'exercici de funcions que en casos especials té conferit, obria la lletra. Tal vegada hom anunciava a Abd-el-Krim la tramesa de municions i gasos asfixiants i un cos d'exèrcit de mig milió d'homes... No, senyors.

Es tracta d'un truc senzillíssim, per esmicolar definitivament el cabdill rifeny i la seva colla. La lletra diu així:

"Glorioso San Isidro: para poder cebor mis caballos concedéme una abundante cosecha, que me permita resistir hasta aniquilar por completo el poder de mis enemigos".—Mr. Abd-el-Krim: es preciso que digáis durante nueve días, nueve veces todos los días, esta imprecación; y que saquéis de este escrito vos mismo nueve copias y las mandéis a otros tantos compinches nuestros para que a su vez lo hagan y repitan así indefinidamente. Si así lo hacéis, tendréis una gran alegría a no tardar. Si no, tendréis una gran desgracia!!!"

El truc no podia anar més ben combinat. El qui això ha fet, que no ha d'ésser cap betzol, deuria fer el següent raonament:

Abd-el-Krim es prendrà això com una tanqueria, i més no sentint cap mena d'a-

fecte per Sant Isidre, perquè no és dels seus. No complirà això que li diu la lletra i, dit i fet, l'atuirà una gran desgracia. D'ell no es cantarà mai més ni gall ni gallina.

No podem negar que hi ha francesos (car segons tots els indicis la lletra era feta d'un francès) que són tanmateix ben estrafalaris. Això, sí: ells han d'ensenyar sempre la orella: pel que pugui ésser, endossen la lletra als isídros.

***

L'autoritat governativa ha fet tancar el Cine Catalunya. Els deixebles d'En Rucabado—el debellador impertèrrit de la pantalla—, seguint un criteri simplista i primari han fet molts escarapalls d'alegrois. Oidà!—s'han dit—tot això tenim: un centre de banalitat menys!

Advertiu que parlem no del mateix Rucabado, sinó dels seus deixebles. Es sabut que, molts camins, els deixebles són més papistes que el papa.

En Rucabado sap distingir.

***

Ens roda el cap. Gasetilles, notes ofícies, notícies, acords, disposicions que es refereixen a serveis provincials i que parlen de comissió gestora, comissions mixtes, comissions provincials, coordinació, descoordinació...

No sabem on som. Coordinació?... Descoordinació?... Que podríem saber alguna cosa en net?

Enfurismats ens exclamàvem d'aquesta manera, quan un de la vora, que semblava que no hi fos, deia:

—Coordinació... descoordinació... res, res. Sabeu què és això? Bullit!

***

A Londres va fundar-se una societat amb el títol "La protecció dels marits". Aquest títol ja explica la cosa.

En quim concepte volen ésser protegits els marits de la ciutat del Tàmesi? Vejam.

En primer lloc, la causa que ha mogut als casals de Londres a prendre la determinació d'associar-se contra les seves costelles, ha de donar peu als sociòlegs i als moralistes a una pila de consideracions. Mentre als Estats Units les dones han dut una enèrgica campanya contra l'alcoholisme, acabades per la coratjosa mistress Carré Nation, i a l'Anglaterra mateix són elles les qui han mogut més remor contra l'abús de la beguda i encara funden societats en favor de la temperança, va en augment el nombre de marits descontents de les seves dones per la cultíssima costum que, segons sembla, s'ha introduït en bona part del sexe dèbil de Londres, d'agafar la mantellina, per més que aquesta és una pega que no els està gens bé a la cara i desdii bon troç de la resta de la seva indumentària.

Les mistresses la donaren per fer la "mañana" i fins potser la tarda i la "noche", la qual cosa, com és molt natural, tragué de pollagueria els seus amos i senyors, que es reunien al Saló de Sant Jordi, i acordaven solennement estudiar els medis per esquinçar tanta paperina com porten les de casa, i no per cert de càl adroguer.

Presa tan important resolució, els reunits la posen en coneixement del ministre de l'Interior, per ésser aquesta qüestió interior, tant perquè la beguda és una opor-tunitat que afecta els dintres, com per tocar-se'n els resultats en la interioritat del domicili conjugal.

Tanmateix hi ha qui diu que aquesta actitud de les dames de Londres no era inspirada pel vici. Tot simplement, en vista que no tragueren gran cosa de llurs esforços per apartar els homes dels abusos de la beguda, han volgut esmenar-los fent-los tocar pràcticament les conseqüències de l'afició al mam.

Es ven que aquestes dones són devotes de l'homeopatia que volen guarir valent-se de la mateixa causa del mal.

Amb això els marits de Londres no havien de tenir més remei que associar-se per a nobles fins de defensa. Ahir com avui, aquí com a Londres, com a Bombai, l'home es posa en defensa sobretot contra les dones que hi entenen massa.

***

ÇO QUE PASSA PEL MÓN

(Jany de 1925)

Dia 20.—A França són detinguts nombrosos comunistes, a causa de llurs propagandes dissolvents.

—A Roma és detingut el germà del cèlebre Comte Sforza, inculpat de maneigs contra el govern.

—Se suspelen les sessions al Parlament d'Itàlia.

—Diferents ciutadans de Barcelona presenten recursos judicials contra les obres de la Plaça de Catalunya i el projecte de construcció subterrània per al ferrocarril del carrer de Balma.

Dia 21.—Continua la revolta xinesa contra els estrangers. Es registren més víctimes.

—Es commemora el VIII aniversari de la mort d'En Martí i Julià.

Dia 22.—A Irlanda es registren incidents entre catòlics i protestants.

Dia 23.—Es clausura l'Orfeó Català.

—L'Ajuntament de Barcelona acorda un Conveni amb la Companyia del Ferrocarril de Sarrià per pagar 50.000.000 pessetes per a la construcció de la línia subterrània.

—Els socialistes francesos retiren l'ajut al Govern.

—A la cambra dels diputats de Bèlgica el primer ministre Pouillet lleigeix la declaració ministerial.

—Els liberals desisteixen d'homenajar Sagasta (primer centenari de la seva naixença).

Dia 24.—Es clausura per sis mesos el Futbol Club Barcelona.

—El govern federal d'Àustria acorda que els emblemes i armes de la Unió australiana subsisteixin els emblemes i escuts reials anglesos en tots els documents oficials.

—La revolta xinesa s'extén: es produeixen noves víctimes d'europeus.

Dia 25.—Es tanca el Congrés Internacional d'Agricultura de Varsòvia.

—Es tenen notícies d'un cop d'Estat dels militars a Grècia. Es trabuca el govern.

Dia 27.—Es clausura el Cine Catalunya, de Barcelona.

—En la reunió del Consell d'Estat, a Madrid, En Largo Caballero planteja una qüestió prèvia d'ordre constitucional; la proposició és rebutjada per 25 vots contra 6.

—Presenta la dimissió el govern de Portugal, havent estat derrotat al Parlament en la discussió sobre les dotzaves provisòries.

25 anys enrera

(Jany-juliol de 1901)

Dia 29 de juny.—Es constitueix a Sarrià el Centre Regionalista, que s'adhereix a la Lliga. N'és president Carles Xiró.

—L'Orfeó Català fa una excursió artística, dona uns concerts a Sant Feliu de Guíxols.

Dia 30.—Els elements "avançats" de Barcelona intenten promoure aldarulls i desfer la processó del Jubileu de l'Any Sant que surt de la Catedral.

—Al Teatre Principal de Castelló es celebren Jocs Florals sota la presidència de l'il·lustre Teodor Llorente.

Dia 2 de juliol.—Julio Burell publica a "Heraldo de Madrid" un article sobre el catalanisme, al volt de l'elecció dels diputats catalans i llur accés al Parlament. Entre altres coses, diu:

"En representació de Catalunya podran parlar altres diputats, republicans, liberals i conservadors, i serà més fàcil posar d'una vegada i per sempre en clar [avui encara s'escriu així mateix] que l'anomenat catalanisme no és en resum sinó un moviment arcaic, atàvic, de reacció insòlita, i extemporani per l'estat de pensament i cultural pròpia de Catalunya.

"Ni el ferro, ni el foc, ni la privació de llibertat, ni la limitació de la personalitat local i regional, seran necessaris. D'un ample i consciencios debat es treurà en net quim règim més estret i quina fórmula més migrada de progrés ofereix el catalanisme als catalans.

"No diran els diputats regionalistes cap paraula ni concepte distints dels continguts en el Compendi de la Doctrina Catalanista premiada al Certamen de Sabadell. Tot es redueix a la invocació i restauració del passat.

Regionalisme és sens dubte el sistema federatiu d'En Pi i Margall, i no obstant va ésser rebutjat. Necessitaven un regionalisme propi, aquell que, no en la plaça pública, no a l'aire lliure de l'opinió, sinó en el palau episcopal de Vich o de Barcelona, sota la inspiració del Canonge Collell, dirigit i beneït pel doctor Morgades, introdueix les bases d'una nova nacionalitat, barreja de Venècia i Ecuador."

Tamany: 41 x 31 — Any 1879. — Imprem-
ta V. Pérez.

Tamany: 43 x 32 — Any 1879. — Imprem-
ta V. Pérez.

DIARIS, PERIÒDICS, REVISTES, BUTLLETINS, ETC., APAREGUTS A CATALUNYA DE CENT ANYS ENÇÀ

El Compàs.—Tamany 41 x 31, de pàgines 4. Fundat a Barcelona l'any 1879. Impremta de V. Pérez, carrer de Fontanella, 11. Subscripció: un trimestre, 1 pesseta; a províncies, 1'50; a fora, 3 pessetes. Número solt 13 cèntims. Sortida els diumenges. De caràcter predominantment musical i professional dels músics.

Lo Vell.—Tamany 43 x 32, de pàgines 4. Fundat a Barcelona el dia 18 de setembre de 1879. Impremta V. Pérez, carrer de Fontanella, 11. Subscripció: un mes, dos rals; a fora, tres mesos, vuit rals; número solt dos quartos. De caràcter festiu literari.

llibres & lletres

EL COR QUIET, per Josep Carner. Editorial Poliglota, Barcelona, 1925.

No disposats a fer un llarg comentari sobre aquest novell volum de poesies del mestre, ja només hauríem de limitar-nos a assenyalar la seva aparició. Després de les coses que de Carner han estat dites, si no és abocar-se a un estudi seriós (que no ens ve present que ningú encara hagi ni tan sols començat) de la seva personalitat, tota altra repetició ja quasi que sobra. Carner ha entrat tot just a la gran edat, la quarantena, que ell mateix en "el cor quiet" ens esmenta confidencialment. Per això potser encara, tan jove de dies com és, ningú no se l'ha emprès amb un vast aspecte total, esperant, qui sap, que la seva vida es dauri amb noves anyades.

Però també tal vegada una "revisió" de l'obra carneriana és aprofit, donat que algun esperit juvenívols sembla que en tindrà ganes.

Ho celebrariem. Aleshores Josep Carner fóra llegit més que mai, gustat més que mai, après més que mai.

Diem aquí només: ha sortit un altre llibre de poemes de mestre Josep Carner. Es digne d'ell.

LES FACECIES DE L'AMOR, per Joan Puig i Ferrer. Biblioteca Nova: Barcelona, 1925.

Acabàvem de dir que no teníem novel·la, i sortia, mentre això deïem, la darrena producció de Puig i Ferrer, que n'és una, i ben forta. Amb gaires coses com "les facècies de l'amor", aviat els més ultrancers haurien de rectificar.

Sota les apariències més modestes, com és ara aquest títol (acompanyat altrament d'una coberta massa "ben"), de vegades trobem realitats massisses i colpidores. Com és ara aquesta.

Una altra vegada l'amor. Què en podeu dir, que dit no sigui? Però, amb tot, Puig i Ferrer descabdella un tema, que és el seu tema, intensament. Aquesta producció seva és de les coses més substancials que la literatura catalana ens ha donat. Potser

algú dirà que aquí l'emoció encara supera l'art? Així i tot—i el punt tampoc no és tan fàcil de resoldre—ens trobem davant el cas d'una novel·la, bellament executada pel seu autor.

En la producció de Puig i Ferrer som de ple en el domini de les coses que es fan respectar. Plantejament de problemes, temperaments, observació, processos, psicologia, i també paisatge—encara paisatge!—força, subtils, enginy i ironia, idiis, entendriment, poesia i cops de roc.

El llibre d'En Puig és un llibre d'aquells sobre els quals és donat de fer consideracions, es presta a moltes gloses al marge; per a un "crític" pot ésser una peça de llum. Invita a l'estudi, no és banal; ofereix molts blancs a remarcar, és un ric teixit; porta substància d'anàlisi, és humà.

Obra d'un realisme gras, ple de suc, no és adipós ni duu greix antipàtic i malolent. Gira en una atmosfera de sensualisme, sovint com a patològic i amorat, ben vista, ben posada, ben descabdellada.

Es un d'aquells llibres que fan pensar. (A segons quines mans blanques, sota segons quins ulls massa fàncats o massa oberts, o avariats, caldria, tal vegada, anar en compte posar aquest llibre).

—S'ha constituït a Barcelona l'editorial "Junior" per publicar una revista de Jovenuts.

—Ha reprès la seva publicació, després de dos mesos de suspensió per reformes, "Jovenut Catalana".

—Pompeu Fabra publica un llibre d'Ortografia Catalana.

—Hom prepara la segona edició del primer llibre de poemes "Amfora" de Ventura Gassol.

—Josep Carner inaugura les seves col·laboracions a "El Sol" de Madrid, on publica un article parlant del pregon treball intel·lectual d'aquí.

—L'última fulla de les lletres catalanes que publica "El Dia" de Terrassa porta poesies de Joan Badia, Josep M. de Sagarra, M. P. Francis, Millàs-Rauriel, Melcior Font, Carles Grandó, J. M. Guasch.

—"L'Adolescent" d'Alfons Maseras ha estat reeditat dins la col·lecció de "La Novella d'Ara".

COMENTANT...

Un setmanari socialista català, en una nota comentant amb un sentit favorable, l'èxit de crítica i llibreria de "Coses Vistes" deia que amb un llibre com aquest cada maig es passarien molts anys sense Jocs Florals. Ja és un gran elogi per En Josep Pla aquesta opinió, que no hi estic pas conforme.

Cert és que els nostres Jocs Florals tenen un aire encarcerat, acadèmic i fins a voltes petulant. També pot haver-hi quelcom de cert en els rumors sempre flotants que qualifiquen als que componen el jurat de parcials i favoritistes, segurament que més d'alguna vegada s'han comès injustícies. Però d'això a estar-se molts anys sense Jocs Florals hi va una gran diferència. Amb els defectes que puguin tenir, jo estimo els Jocs Florals, la màxima demostració de la vitalitat de la nostra literatura.

En aquesta mateixa nota, adjudicava a en Tomás Garcès—el crític literari de "La Publicitat"—el títol de miniaturista. En aquest món, tot és relatiu. Si comparem les concises crítiques d'En Garcès amb l'article que li ha dedicat En Sagarra, la crítica de "La Veu..." etc., i en general totes les crítiques literàries: Nicolau d'Oliver sobre "Poesies" de R. Lluall, per exemple, resultaran unes delicioses miniatures les crítiques d'En Garcès. Ja he dit però, que en aquest món, tot és relatiu: compareu ara les crítiques del crític del "diari dels morts" amb els d'En Garcès i veureu com la nota de "Justícia Social", no té res de justa. Figureu-vos que parlant de la novel·la d'Ignasi Folch i Torres, "Una dona", omple setze ratlles; n'omple, en canvi, divuit per la "Novella d'Ara" parlant de "La Sra. del Sr. Blum", d'En F. Madrid! Ja veieu doncs, com En Garcès, no es mereix el títol de miniaturista. En canvi, qui gosarà mai a parlar de les ratlles que emplea—a guisa de gasetilla pregada—el "diari dels morts" fent veure que és crítica? Per fer crítica es necessita tenir criteri i el que és per ara, el que té el pompós títol de crític del diari suara esmentat, no en té pas.

JORDI JÓKAI

DE LA MUSA POPULAR

El drac de Sarrià

Prop de boscos i un desert
—el Desert de Sarrià—
portant aquest mateix nom
un formós ex-poble hi ha.

Havia estat ric i gran
tenia bells camps i horts,
i en quan a la part civil
eren famoses ses Corts.

Més, sortí d'una muntanya
de més enllà del Desert
un espaventable monstre
que en veure'l hom restava ért.

Començà amb lligams de ferro
a uní el dissortat Sarrià
amb la gran ciutat veïna
qui aixís, se l'anexionà.

Després, com Moloc, volia
en sos anars i venirs
trobar sempre una persona
que a ésser menjada accedís.

I bramant amb so feréstec
anava amunt i avall
de Sarrià a Barcelona
fent sempre terrible estrall.

Un dia, d'ua a l'esquena
mant passatger confiat
i per tal de rebotar-los
es rebolçà destrossat.

Però el monstre no moria
malgrat ferides mortals.
segueix encara aixafant-nos
i fent-nos esquitxar rals.

Per ensorrà en terra el monstre
hom a Sant Jordi invocà
prò aquest no pot venir ara
i a Sant Jaume delegà.

Més una por ens acoira
aquest sant, creiem saber
que és especialista en moros...
Veïam si en deixarà fer!

BALADA

Quan Barcelona era un prat
i el bosc de Tosca ciutat
ja estava determinat
llur futur fat.

La ciutat del bosc de Tosca
s'esclafà com una closca
devenint pineda fosca
sens ni una mosca.

Mes Barcelona es poblà,
muralles li van posà
i molta gent arribà
de mars enllà.

Ben aviat no pogué
contenir tant forasté
i per remei varen fè...
pujà el lloguè!

Després de lluita i baralles
varen caure les muralles
restant-ne sols per deixalles
quatre antigalles.

Des de llavors Barcelona
va escampar-se com una ona
tornant-se ciutat rodona
en poca estona.

Hi ha grans carrers i avingudes
gents de peles, gents barrudes
i altres coses molt gruixudes
i poc sabudes.

Hi ha un Metro per sota terra,
una Rambla que espatera
i carrers plens de desferia
pitjor al! que un camp de guerra.

Les artèries principals
rebertades com malalts
que en els llits dels hospitals
purguen sos mals.

Si del badar fas abús
l'atraca algun gamarús
o t'aixafarà un autobús
en dir Jesús, peroteca General

Quan Barcelona era un prat
i el bosc de Tosca ciutat
era un temps fosc i atrassat,
temps enyorat!

O. B.

PELS BELLS CARRERS DE MA CIUTAT

CARRER DE FERNANDO
24 i 26. Sastre, Mod. i Camiseria.—BAS I TARRIDA
33. Ganiveteria.—AMERICAN MACHINE.
34. Institut Musical.—Acadèmia Ardevol.

CARRER CORTS CATALANES
460. Radio-Telefonia.—"BOMBETA MINERVA".
451. Inst. elèct. aigua i gas.—RAFAEL SALA.
614. Pelletaria.—LE RENARD".

CARRER CLARIS
102. Blau Catalunya.—J. LOPEZ LLAUDER.

CARRER DE TALLERS
72. Ceràmica i rajoles.—CASIMIR VICENS.

CARRER MUNTANER
65. Ribas i Ferrer. B. Regina Novel·les escollides

CARRER COMTE ASALTO
15. Mobles a plaços i comptat.—JOSEP MACIÀ.

CARRER BOTERS
4. F. MONFALCÓN. Tapissos pintats i oleografies.

CARRER DEL CALL
1. C. FONT. Mantons Manila i Mantellines.
9. Llaneria i Sederia.—CASA PUIG.
28, pral. J. COSTA.—Antiguitats d'art.

CARRER DEL PI
2 i 4. Raspalleria Moderna.—FERRAN MAURI.
11. Articles de Pell.—J. SAUCH.
13. 2.º. SASTRE.—L. MIR.
14. Art. Fotogràfics.—S. COSTA.
14, pral. Fca. Pissats.—BRUTAU I MOXO.

CARRER DE SANT PAU
3. Camiseria del Liceo.—JOAN VALLVÈ.

CARRER BALMES
126. RADIO-ELECTRIC Manufacturers.
RAMBLA DE CATALUNYA
15. Pelletaria "La Siberia".—J. TICÓ.
20. Perruqueria.—J. MAYMO.
42. Bar.—LA PAGOSA DE LA RAMBLA.
94. LA ARTÍSTICA.—Brodats i Confeccions.
124. Instal. bones i barates.—Barnadas i Espinet.

CARRER DE LA BOQUERIA
36 i 38. Camiseria.—RODRIGUEZ & FERRER.

CARRER CORRIBIA
2 i r. Lligues i Tirants CATALONIA.

CARRER VILA-VILÀ
66. Palla i Alfals JOSEP CATALÀ.

CARRER PORTAFERRISSA
22. Ganiveteria i perfumeria.—VDA. DUCHEIN
25. Camiseria A. DE B. CORNELLA.

CARRER ARIBAU
29 i 31. Perruqueria ENRIC SORIGUE

CARRER FONTANELLA
18. Art. Fotogràfics i Radio.—PÉREZ i SÁBAT.

CARRER JOVELLANOS
4. Art. Fot. i treballs de Laboratori.—E. Picazo

RONDA SANT ANTONI
60. OLLA EXPRESS.—Detalls a Import Acar.
76. Billars patentats Xifré.—"LA ACTIVA".

CARRER SALMERÓN
140. Articles fot. i radio.—V. CALDÉS AROS.
193. Llamp. Elect. i radio.—RAMON RABASA.

DIAGONAL
460. "Radio Iris".—J. B. MODELELL.

Establiments
MARAGALL
Passeig de Gràcia, 95
BARCELONA

RAMON SUNYER
JOIER
Corts Catalanes, n.º 643
Telèfon 813-S. P. - BARCELONA

FREIXENET
SANT SADURNI DE NOYA
ÉS EL MILLOR XAMPANY

APARELLS I ACCESSORIS PER A LA

RADIO TELEFONIA

DE LES MILLORS MARQUES

Venda al major i detall

Carrer Canuda, 45 i 47

BARCELONA

DIPÒSIT DE MATERIAL ELÈCTRIC

JOSEP CLAVELL

BRAGUERS I FAIXES A MIDA - SUSPENSORIS SPORT - MITGES - GENOLLERES - TURMELLERES
ELÀSTIQUES - ESPARDENYES AMB SOLA DE GOMA - CINTURES PER OPERATS D'HÈRNIA
TIRANTS I CINTURONS DE CAUTXÚ - BITLLETES
PILOTES TENNIS I FUTBOL - ESPONGES - PETAQUES
PITETS - BABERS - CALÇOTES TOT GOMA PER INFANTS - PILOTES I JOGUINES TOT GOMA
ARTICLES DE GOMA PER A BARBERS - MITJONS DE CAUTXÚ - GORRÓS DE BANY - TELES PER LLIT - XUPADORS
PRODUCTES TUSELL, S. A. - RONDA SANT PERE, 12 - BARCELONA

Solingen-Paris-Barcelona
JOSEP ROCA

Navalles i Màquines d'afaitar
assegurades
Ganiveteria - Tocador
Taller d'esmolat tota mena d'eines.
PLAÇA DEL PI, n.º 3

FOTOGRAVATS

F. CO. ESTEVE
VIA LAYETANA 15
Telèf. 2210 A
4315
BARCELONA

TRICROMIAS-AUTOTIPIAS

PARAIGÜES :: OMBREL·LES
VANOS
BASTONS

J. CARDÚS

PORTAFERRISA, 10
BARCELONA

Oficina de còpies **CASA RENÉ**

Circulars - Treballs en estal·l - Rapiditat, bon assemt i economia
CARRER DE MONTSIÓ, 18, TELÈFON 4525-A - BARCELONA

Dolços, dolços, dolços fins
per llepar-vos-hi els deu dits.
La casa més laminera
la Casa Esteve Riera.

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser

Pa de luxe
RAMBLA DE CANALLES 9111.
TELÈFON A 2766.
CARRER DE MALLORCA 507 i 509:
TELÈFON G. 2.
BARCELONA

LLÀTZER DE TORMES

el clàssic de l'humor
demanau-lo
a totes les llibreries

2 PESSETES

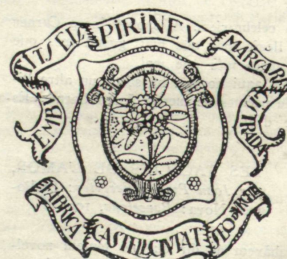
IGNASI FOLCH I TORRES

UNA DONA

NOVEL·LA CONTEMPORÀNIA

A TOTES LES LLIBRERIES

PREU: 3'50 PTES.

TELÈFON { A SEU D'URGELL, NÚM. 124
A BARCELONA, NÚM. 2023-A
A SITGES, NÚM. 1383

Fàbrica de Llonganisses, la millor
de la nostra terra.

Biblioteca de Comunicació
Demanen a tot arreu la marca

"ELS PIRINEUS"

Quingles i Escaler

Castellciutat

(Seu d'Urgell)